

Nr 165.

Av herr **Hage**, om viss ändring i gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken och statens vattenfallsverk.

Vid 1919 års lagtima riksdag väcktes av undertecknad, Hage, en motion (nr 454 i andra kammaren), i vilken framfördes kravet på en ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 391 med förslag till gemensamt lönesystem för kommunikationsverken i syfte att rätten till läkarevård och läkemedel på statens bekostnad måtte medgivas ej blott för befattningshavaren själv utan även för hos honom boende hustru eller husföreståndarinna och oförsörjda barn.

Motionen, som särskilt grundade sig på, att för större delen av statens järnvägars befattningshavare denna rätt funnits sedan lång tid tillbaka, var av följande lydelse:

»I proposition nr 391 med förslag till riksdagen angående gemensamt lönesystem samt lönereglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk föreslås i paragraf 26, att läkarevård och läkemedel på vederbörande verks bekostnad hädanefter endast skall utgå till verkens *tjänstemän*, ej till familjemedlemmarna, vilka hittills åtminstone inom vissa av dessa verk åtnjutit nämnda förmån.

Mot ett sådant indragande av en förut medgiven förmån kunna mycket starka betänkligheter anföras. Också ha, som framgår av sidorna 306—309 i kommunikationsverkens lönekommittés betänkande, flera reservanter tillkännagivit den uppfattningen, att en sådan förmån — som t. ex. för statens järnvägars personal varit gällande ända sedan år 1863 och av 1918 års riksdag konfirmerades (förmånen åtnjutes dock ej av tjänstemän av högre grad) — fortfarande bör bibehållas. Av de skäl, som anförts för bibehållande av denna förmån för statens järnvägar och utsträckande av densamma till de andra verken, förtjänar särskilt följande uttalande av en kommittéreservant understrykas:

Statsmakterna, som sedan länge haft sin uppmärksamhet inriktad på olika grenar av socialförsäkringen och redan genomfört en del lagbestämmelser på hithörande områden, borde, synes det mig, gent emot sina egna tjänstemän och deras familjer på ett fullt betryggande sätt sörja för, att sjukdomar i tid om möjligt förebyggas och hävas, ty odisputabelt torde det vara så, att många liv och hälsa till mestadels äro beroende på, om de i tid bliva satta i tillfälle att besöka läkare. För dem, som åtnjuta en relativt låg avlöning, innebär givetvis förlusten av fri läkarevård för familjemedlemmar, att dessa oftast icke konsultera läkare, förrän en sjukdom befinner sig i ett långt framskridet stadium och svårigheter sålunda föreligga att kunna häva densamma. Detta leder tyvärr alltför ofta till långa sjukhusvistelser med därav föranledda stora kostnader och svårigheter för den enskilde tjänstemannen som ock för det allmänna, som, då brist på medel förefinnes, nödgas helt bekosta sjukhusvården.

Det synes mig under sådana förhållanden icke vara välbetänkt att inskränka rätten till kostnadsfri läkarevård och medikamenter att omfatta allenast tjänstemännen vid statens järnvägar, utan får jag för den skull yrka, *att denna förmån må tillkomma jämväl hos tjänstemännen boende hustrur och oförsörjda barn.*

Utom dessa skäl för bibehållande av förmånen i fråga kan även anföras det förhållandet, att då staten i alla fall skall anställa en läkare för personalen, torde kostnaden ej bli så synnerligen mycket högre, om nämnda läkare även har att sköta personalens familjer. Så torde förhållandena för övrigt vara ordnade vid ett mycket stort antal enskilda företag, bruk m. m.

Då undertecknad är representant för ett län, där de lokala förhållandena särskilt motivera en sådan anordning som den här ifrågasatta, vill jag särskilt framhäva detta förhållande och betona, att särskilt i övre Norrland ett mycket stort antal tjänstemän äro bosatta på så långt avstånd från läkare, att ett borttagande av nämnda förmån kommer för en liten inkomsttagare, som råkar ut för sjukdom i familjen, att bli fullständigt ruinerande. Givetvis kommer också borttagandet av denna fördel att försvåra rekryteringen av personal till avlägsna bygder, speciellt i Norrland, vilken rekrytering redan nu erbjuder vissa besvärigheter. *Åtminstone borde man alltså kunna gå med på, vad kommittén föreslagit, nämligen att om tjänstemannen är bosatt å sådan ort, att särskilda svårigheter för anskaffande av läkarevård prövas föreligga, läkarevården må bliva kostnadsfri för hos tjänstemannen boende hustru eller husföreståndarinna och oförsörjda barn.*

Skäl finnas dock, som jag förut anför, för att utsträcka denna fria läkarevård jämte medikamenter till även andra fall.»

Vederbörande utskott avstyrkte visserligen denna motion och riksdagen avlog densamma. På grund av den forcering av arbetet, som vid denna tid utnärkte riksdagsarbetet, kan man dock våga det antagandet, att större delen av riksdagens medlemmar ej hade tillfälle att på sådant sätt tränga in i innebörden av denna motion, som hade varit önskligt. Då så är förhållandet, vågar jag härmed ytterligare en gång framlägga densamma, varvid jag dock ansett mig böra inskränka omfattningen i yrkandet. Efter allt vad som kunnat inhämtas, torde nämligen riksdagen ej vara villig att — som jag i nämnda motion yrkade — medverka till att rätten till fri läkarevård och medicin för familjens medlemmar utsträcker till *alla* befattningshavare. Däremot borde man kunna antaga, att riksdagen kunde gilla det förslag, som kommunikationsverkens lönerregleringskommitté framlade och som gick ut på att åtminstone befattningshavare, boende å plats, liggande på någorlunda långt avstånd från läkare, skulle erhålla rätt till fri läkarvård. Ett sådant medgivande skulle ej komma att innebära några synnerligen stora ekonomiska uppoffringar för staten, då järnvägläkaren i alla fall har att besöka befattningshavarne, boende å dylika platser. Skall det däremot från och med den 1 juli 1920, då den nya avlöningsstaten träder i kraft, bli på det sättet, att t. ex. en fattig banvakt, boende på en avlägsen plats, skall vid sjukdomsfall inom familjen tillkalla en privat läkare, i vars tjänsteplikt det ej ingår att göra ett dylikt besök, så kommer säkerligen detta att leda till mycket dryga kostnader för vederbörande. Inom femte distriktet — det nordligaste — där under-tecknad tjänstgör och där dessa olägenheter skulle bli mest kännbara, ha också redan nu till mig framförts från flera håll bekymmer över att rätten att fritt anlita järnvägläkaren för familjen, efter att ha existerat så länge, nu skall försvinna. Särskilt befattningshavare med små inkomster och boende långt ute på linjen mellan tvenne stationer samt på långt avstånd från närmaste läkare och begåvade med stor familj motse med mycken oro ikraftträdandet av de nya bestämmelserna, vilka de dock hoppas komma att ändras genom riksdagens tillmötesgående.

Med hänsyn till vad jag här anfört, hemställes alltså,

att riksdagen måtte vidtaga den ändringen i det f. o. m. 1 juli 1920 gällande avlöningsreglementet för kommunikationsverken och vattenfallsverket, att det fastställes, att kostnadsfri läkarevård genom av verket anställd läkare tillerkännes även befattningshavares hos honom boende hustru eller husföreståndarinna samt oförsörjda barn i de fall, då befattningshavaren är statione-

rad å plats, liggande på längre avstånd från närmaste läkare, samt att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att närmare utforma grunderna, efter vilka denna rätt må utgå.

Stockholm den 22 januari 1920.

Ernst Hage.
